

MUSIK- HÖGSKOLAN I MALMÖ

EXAMENSARBETE 15hp
Vårterminen 2026
Läroarbilden i musik
Joel Fritzson
Molly Lindström

Mellan rum och ramfaktorer

En studie om musiklärares handlingsutrymme i kulturskolan

Handledare: Adriana Di Lorenzo Tillborg och Ida Knutsson

Sammanfattning

Titel: Mellan rum och ramfaktorer – En studie om musiklärares handlingsutrymme i kulturskolan

Författare: Joel Fritzson och Molly Lindström

Syftet med det här examensarbetet är att undersöka hur musiklärare och deras handlingsutrymme påverkas av olika ramfaktorer i kulturskolan. Det berör faktorer som byggnadens konstruktion och arkitektoniska förutsättningar, gehör från ledning, chefer och rektorer samt graden av spatial kompetens hos musiklärarna. Semistrukturerade intervjuer med ett kriteriebaserat urval ligger till grund för undersökningens insamlade data. Resultatet av studien diskuteras och delas in i fyra kategorier: undervisningsrummet, gehör från ledning, resurser och tillgångar, samt arkitektoniska aspekter. Då ramfaktorerna inte påverkar handlingsutrymmet i så stor utsträckning finns det ingen markant skillnad mellan skolorna baserat på husets förutsättningar. Slutsatsen är att olika delar av handlingsutrymmet hos informanterna varierar av i stort sett två anledningar: att kunskapen brister samt att viljan brister.

Nyckelord: handlingsutrymme, kulturskola, musiklärare, musikskola, undervisningsrum

Abstract

Title: Between rooms and contextual factors – A study in music teachers' discretionary power in the school of arts

Authors: Joel Fritzson and Molly Lindström

The purpose of this study is to investigate how the discretionary power varies amongst music teachers based on the different contextual factors in school of arts. The rules of conduct refers to the structure of the building and architectural constraints, the accommodation from managers and principals, and the spatial competence amongst music teachers. The data in this thesis is collected through semi-structured interviews with a criteria-based selection. The results of the study are discussed and divided in four categories: the teaching room, management accommodation, resources and assets, and architectural aspects. Since the contextual factors does not notably affect the discretionary power, the differences between the schools are therefor insignificant. The conclusion of the study is that the discretionary power amongst the informants differ based on the two reasons: the lack of knowledge and the power of will.

Keywords: discretionary power, music school, music teacher, school of arts, teaching rooms

Förord

Vi vill börja med att tacka alla som varit inblandade i studien för ert engagemang och intresse. Tack till våra fyra informanter, era tankar och erfarenheter har varit värdefulla och bidragit med nya insikter som vi tar med oss in i yrkesrollen. Utan er medverkan hade detta arbete inte varit möjligt. Vi vill också rikta ett stort tack till våra handledare Adriana di Lorenzo Tillborg och Ida Knutsson för er vägledning och stöttning. Även Markus Tullberg ska ha tack för den vägledning vi fått under arbetet. Sist men inte minst vill vi tacka varandra för hårt arbete och trevlig stämning.

Studien har genomförts med en jämn fördelning av arbetet. Utformningen av arbetet och dess innehåll har diskuterats och reviderats tillsammans. Även om olika delar har författats av respektive skribent har texten genomgående lästs igenom och reviderats gemensamt. Därmed ser vi hela arbetet som en gemensam insats vilken båda står bakom.

Innehållsförteckning

1. Inledning	9
2. Syfte och frågeställningar	11
3. Tidigare forskning och litteratur	12
3.1 Spatial kompetens	12
3.2 Handlingsutrymme.....	13
3.3 Byggnadens kvalitet och innehåll	15
3.4 Arbetsmiljö	16
4. Teori.....	17
5. Metod.....	19
5.1 Metodologiska överväganden	19
5.2 Studiens fokus och objekt	19
5.3 Metod för datainsamling: kvalitativ intervju med foto	20
5.4 Design av studien.....	21
5.4.1 Urval	21
5.4.2 Informanter	21
5.4.3 Datainsamling	21
5.5 Analys	22
5.6 Resultatens kvalitet	22
5.7 Etiska frågor.....	23
6. Resultat	25
6.1 Undervisningsrummet.....	25
6.1.1 Material.....	25
6.1.2 Rummets förutsättningar.....	28
6.2 Gehör från ledning	29

6.3 Resurser och tillgångar	30
6.4 Arkitektoniska aspekter	32
7. Diskussion.....	35
7.1 Undervisningens kvalitet och rummets underhåll	35
7.2 Organisatoriska ramfaktorer	37
7.3 Ekonomiska ramfaktorer.....	39
7.4 Hur byggnadens konstruktion påverkar undervisningen	41
8. Slutsats och vidare forskning.....	43
8.1 Slutsatser.....	43
8.2 Vidare forskning	44
9. Referenser	46
Bilagor	48
Bilaga 1: Intervjuguide	49
Bilaga 2: Samtyckesblankett.....	50

1. Inledning

När man arbetar med lärande, undervisning och inte minst musik befinner man sig i diverse rum. Rum som blivit tilldelade oss av någon annan. Man behöver finna sig i att det är dessa rum vi har och måste utgå ifrån. Även under vår lärarutbildning har rummet stundtals diskuterats, främst i bemärkelsen av klassrum eller undervisningsrum. Vi har samtalat om hur det påverkar lärare och elever, vilka möjligheter som finns och hur vi som lärare kan utnyttja dem för att främja elevernas lärande. Det perspektiv som sällan tagits upp i utbildningen är hur rummet vi undervisar i påverkar oss som lärare: hur det förenklar eller försvårar vårt arbete och vilka möjligheter det finns att utnyttja för vår egen skull. Leijon et al. (2022) redogör delvis för hur lärarperspektivet saknas i många studier om ämnet, vilket också är något vi upplevt och vill undersöka. En ytterligare aspekt som Leijon et al. (2002) lyfter är att rummet inte är en isolerad faktor som i sig har en enskild påverkan på undervisningen utan lärarens didaktik, metodik och spatiala kompetens har större betydelse.

Vi har fått vetskap om en kulturskola vars verksamhet nyligen flyttat in i nybyggda lokaler. Dessa lokaler byggdes just för ändamålet att husera kulturskoleverksamheten och har utformats därefter. Dock har några av musiklärarna upptäckt faktorer som försvårar möjligheten att bedriva musikundervisningen på ett smidigt sätt. Dessa faktorer grundar sig i hur lokalerna och byggnaden är konstruerade redan från början. Ett exempel är att både lärare och elever behöver röra sig genom trånga korridorer bärandes på dyra instrument för att ta sig till skolans konsertsal. Ett annat exempel är att några av musiklärarna har fönster som vetter mot en annan del av själva kulturskolebyggnaden, vilket resulterar i att dessa rum inte nås av solljus trots att rummet har fönster.

Våra förutfattade meningar om skillnaden mellan byggnader konstruerade för kulturskola och byggnader konstruerade för andra ändamål är följande: Om en byggnad konstruerats med ändamål att vara kulturskola bör problem som rör de arkitektoniska förutsättningarna elimineras just av anledningen att problemen bör ha varit i åtanke redan från början. Samtidigt finns en större risk, i de fall en kulturskola befinner sig i en byggnad som tidigare haft ett annat ändamål, att problemen som man försökt eliminera i de arkitektoniska förutsättningarna inte stämmer överens med den nuvarande

verksamhetens. Det har fått oss att fundera på vad som är mest gynnsamt för musikundervisningen och lärarna som bedriver den. Hur mycket friutrymme finns för lärarna att nyttja sitt handlingsutrymme och anpassa lokalerna till sin undervisning? Och vilka ramfaktorer spelar in?

I vårt arbete benämner vi byggnaden som huserar kulturskoleverksamhet med begreppet skola och kulturskola. Vidare då vi använder begreppen yngre byggnad, nybyggd skola, nybyggda lokaler samt nyare hus syftar vi på en byggnad som konstruerats för kulturskoleverksamhetens ändamål. Då vi använder begreppen äldre byggnad och äldre hus syftar vi på en byggnad som konstruerats för andra ändamål än kulturskoleverksamhet.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att ta reda på om handlingsutrymmet för lärare att anpassa sina undervisningsrum skiljer sig beroende på husets förutsättningar, exempelvis om huset byggdes för ändamålet att vara en kulturskola eller om det konstruerades för en annan verksamhet. Vi är intresserade av att ta reda på vilka möjligheter och hinder som lärarna upplever i sitt arbete utifrån rummets förutsättningar. Detta arbete ämnar bidra till förståelsen för musklärares handlingsutrymme kring anpassning av sitt undervisningsrum samt kunskapen kring hur man som lärare kan nyttja den anpassningen.

Frågeställningar:

- Hur ser musklärares handlingsutrymme ut när det gäller att anpassa sina undervisningsrum?
- I vilken utsträckning påverkar ramfaktorerna musklärares handlingsutrymme när det gäller att anpassa sitt undervisningsrum?
- Hur differerar handlingsutrymmet för musklärare att anpassa sina undervisningsrum utifrån husets förutsättningar?

3. Tidigare forskning och litteratur

I detta kapitel redovisar vi den tidigare forskning och litteratur som vår studie vilar på. Vi har delat in litteraturen i följande kategorier: spatial kompetens, handlingsutrymme, byggnadens kvalitet och innehåll samt arbetsmiljö. Vi har sökt litteratur i följande databaser: Libris, Finn, Uppsök, Swepub och Eric. I samtliga databaser har vi sökt med följande nyckelord: music hall, music education, facilities, teaching rooms, education rooms, lokaler, fysisk lärmiljö. I Eric sökte vi även med nyckelorden: educational facilities, educational facilities planning. Till sist har vi fått tips på litteratur från professor Anna Houmann som forskar inom liknande ämnesområde.

3.1 Spatial kompetens

Spatial kompetens är enligt Mahat et al. (2024) förmågan och kunskapen som lärare behöver för att använda den fysiska miljön mer effektivt i sin undervisning. Mahat och Loh (2024) påpekar att forskningen på lärares spatiala kompetens är bristande men visar i sin studie att fortbildning kan öka lärares kunskap, tro på sin egen förmåga och inställning för att mer självständigt och medvetet utnyttja den fysiska miljön till fördel för lärande. Vidare menar de att en mångsidig fortbildning stödjer utvecklingen av spatial kompetens. Mahat och Loh (2024) uttrycker även att utvecklingen och implementeringen av innovativa lärmiljöer bör kombineras med lärarnas egen utveckling av kunskap om hur dessa lärmiljöer kan utnyttjas, det vill säga, att öka lärarnas spatiala kompetens. Lärarnas utveckling, menar de, bör ske genom planerad fortbildning så som workshops, kollegialt lärande eller föreläsande experter.

Byers och Imms (2017) har undersökt nya studiemiljöer, *New Generation Learning Spaces (NGLS)*, och hur de kan påverka undervisningen. Dessa miljöer hjälpte lärare att använda sig av ett större omfång av pedagogiska metoder vilket ofta ledde till större elevengagemang och högre resultat. Däremot menar Byers och Imms (2017) att ett NGLS inte i sig självt är källan till förändringen utan att det är lärarens spatiala kompetens som avgör ifall miljön kan utnyttjas som den är tänkt. Lärarens tillräckliga spatiala kompetens är det som i sin tur utgör den långsiktiga akademiska framgången.

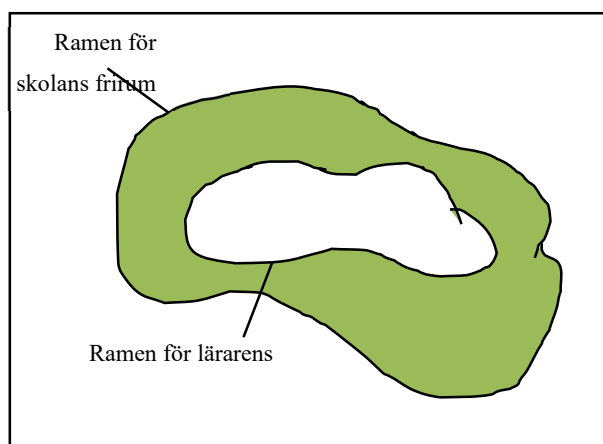
Leijon et al. (2022) poängterar att lärare ofta är obekanta med nya eller omarbetade lärmiljöer och att en optimal lärmiljö inte i sig leder till bra undervisning eller mer lärande. De menar att det krävs tid och olika stödinsatser för att lärare ska kunna använda miljöns fulla potential. Stödinsatserna kan exempelvis vara fortbildning, kollega-skuggning eller mer reflekterande arbetsformer, så som *Flashbacks* och *Re-Captures* där lärare kan reflektera över sina erfarenheter i miljön och bli mer medvetna om hur de kan använda den i framtiden.

De exempel på fortbildning inom spatial kompetens Mahat et al. (2024) såg i sin kartläggning var lokala företeelser och i liten skala. Några antaganden de gör är att fortbildningen genomförs på väldigt lokal basis i skolor som har identifierat ett behov av ökad spatial kompetens eller att fortbildningen genomförs i sista minuten på skolor som genomgår en förändring av den fysiska miljön. Möjligt är också att spatial kompetens ses som något man inte behöver beröra utöver dessa fall. Mahat et al. (2024) menar dock att termen spatial kompetens kan varit vilseledande eftersom fortbildning kopplat till *learning environment* ofta handlade om *classroom management* och hur man skapar inkluderande och positiva platser för lärande. Fortbildning kopplat till spatial kompetens belyste ofta matematik och rumsuppfattning. Vidare uppger de att sökandet med alternativa termer till spatial kompetens inte gav några ytterligare exempel på fortbildning som rör ämnet.

3.2 Handlingsutrymme

Houmann (2010) redogör för vad en musiklärares *handlingsutrymme* är och hur det kan nyttjas. I frånvaro av upplevelsen av att äga sina egna handlingar uppkommer en känsla av hjälplöshet vilket i sin tur har negativ inverkan på läraren. Carlgren och Marton (2000, refererad i Houmann, 2010, s. 13–14) beskriver lärarens arbete som befinnande mellan å ena sidan intentioner och ambitioner och å andra sidan de faktiska arbetsförhållandena. Arbetsförhållandena utgör alltså ramar/ramfaktorer inom vilka musiklärares arbetsuppgifter ryms inom. Huruvida musikläraren upplever sig underkastad eller upplever sig ha kontroll över ramfaktorerna kan skilja från individ till individ. Aili (2002, refererad i Houmann, 2010, s. 15) uttrycker att man antingen accepterar sin plats inom ramfaktorerna eller tänjer på reglerna för att vidga sitt handlingsutrymme.

Berg (2001, refererad i Houmann, 2010, s. 27–28) beskriver handlingsutrymme med en modell som kallas *frirumsmodellen* (Figur 1). I frirumsmodellen utgör faktorer som styrdokument, läroplaner och lagar själva ramarna inom vilka den enskilda skolverksamheten befinner sig. Skolverksamheten i sig utgör ramfaktorer även den. Ramfaktorer som skolans kultur, osynliga regler och vanor ramar i sin tur in läraren och dennes *frirum*. Ett frirum i vilket läraren får möjlighet att påverka sin tillvaro.

Figur 1 Bergs frirumsmodell (Berg, 2001, refererad i Houmann, 2010, s.27–28)

Sandberg (1996, refererad i Houmann, 2010, s. 29–30) kategoriserar in ramarna i tre kategorier: målsystem, ramsystem och regelsystem. Målsystem utgör målet med läroplanen, angivelser av innehåll samt pedagogiska anvisningar. Ramsystem innefattar det organisatoriska och administrativa som exempelvis skolform, klasstorlek och timplan. Regelsystem ramar in skollag, juridiska regler och förordningar kring skolans arbete, arbetsavtal och lärares undervisningsskyldighet. Dessa tre kategorier av faktorer har olika grad av direkt och indirekt påverkan på musiklärarens arbete och tillvaro i skolvärlden.

Enligt Houmann (2010) är det fruktbart att använda sig av ett fenomenologiskt synsätt i arbetet med att förklara handlingsutrymme vilket går i linje med vårt förhållningssätt i det här arbetet. I fråga om att erövra sitt handlingsutrymme kan man se till den didaktiska modellen. I den didaktiska modellen kombineras dimensionerna kunskaper om handlingsutrymme, kunskaper genom handlingsutrymme och kunskaper i handlingsutrymme. Om en musiklärare har erövat användningsområdet av dessa kunskaper har distansen mellan teoretisk kunskap och själva handlandet i handlingsutrymmet minskat eller till och med eliminerats. För att skapa handlingsutrymme i sitt ovan nämnda friutrymme (eller frirum) krävs ett lagom stort mått av faktorerna kunskap, vilja och handling vilka sedan ska samspela tillsammans. Kunskap innebär att musikläraren ska ha vetskap kring vad som bör göras, varför och hur det ska gå till. Vilja avser motivationen och drivkraften att skapa handlingsutrymme och handling är själva genomförandet och verkan av förändringen. Genom att veta vad

som ska göras, hur det ska göras och att ha viljan att göra det utnyttjar musikläraren sitt handlingsutrymme.

3.3 Byggnadens kvalitet och innehåll

Enligt Skantze (1989) påverkar den fysiska miljön i skolan elevernas upplevelse av att socialisera, klara av skolan, bli och vara självständiga, ta ansvar, uppleva frihet och ta kontroll över sina handlingar och över sin omgivning. Kravet på hur skolbyggnadens fysiska, och i viss mån estetiska, utformning har förändrats med tiden. Under 1920-talet kom skolhusens ritningar med instruktioner och förmaningar om vikten vid ett estetiskt tilltalande yttre. Förmaningar som: ”Skolhuset skall först och främst vara en byggnad för barnen. Den bör därför jämväl erbjuda en vänlig och tilltalande anblick, som kommer barnen att känna byggnaden som ett gemensamt hem” (Normalritningar till skolanläggningar, 1921, s. 10, i Skantze, 1989 s. 6–7). Man ville uppnå en känsla av trevnad, prydlighet och god smak. Mot 1940-talet börjar man lämna kravet om skolans estetiska yttre bakom sig. Med 60-talet och den nya läroplanen 1962 tillkom andra krav på vad ett skolhus skulle utgöra. Kravet om att alla högstadielinjer skulle få plats under ett och samma tak uppkom, vilket innebar att skolbyggnaden behövde erbjuda lokaler och utrymmen ämnade för arbete i varierade gruppstorlekar. Läroplanen från 1969 nämner att eleverna ska få ta del av konst, litteratur, musik och natur. Detta skulle dock endast visa sig i skolans innehåll och inte nödvändigtvis i eller på själva byggnaden. Under 80-talet vill man att skolan ska vara en neutral ram som ger utrymme åt själva verksamheten. Dock är skolhusets fysiska miljö också en del av barnens och ungdomarnas omvärld. Skantze (1989) menar att pedagogiska, psykologiska, utvecklingsmässiga, självorienterande och omvärldsorienterande aspekter ska prägla ut- och omformningen av skolan. I Skantzes studie framkom det att elever som gick i skolan i ett skolhus byggt runt 1920 upplevde sitt arbete och sina kunskaper som värdesatta av lärarna. De upplevde även att lärarna hyste stor omsorg om dem. Skantze (1989) sammanfattar sin studie med att belysa hur eleverna som gick i skolan i äldre skolhus relaterade husets aspekter till sitt varande och meningsskapande. Byggnadernas arkitektoniska detaljer och unika konstruktioner inspirerade och entusiasmerade eleverna och talade dessutom om för eleverna att de var viktiga i och med att deras skolvärld var vackert skapad just för dem.

Lindqvist et al. (2003) redogör för hur lokalerna upplevs av rektorer och lärare. Där lyfts perspektivet att själva underhållet av lokalerna, valet av material och trivselnivån värderas högre än lokalernas fysiska struktur och planlösning. Dock har båda faktorerna betydelse för den sammantagna upplevelsen av skolbyggnaden, vilket i sin tur har påverkan på elevernas studieresultat. I en artikel redogör Leijon et al. (2022) för hur undervisningsrummet kan uppmuntra lärande. Åtminstone om det används av läraren på ett gynnsamt sätt. Rummet, personerna och interaktionerna sinsemellan är sammanflätade aspekter och aktiviteterna är formade efter rummet och de aktiva personerna som befinner sig i det. Man kan se att då man har uppgraderat ett undervisningsrum har det gett en positiv inverkan på både studenter och lärare. Dock är en bra lärmiljö inte en förutsättning för bra undervisning eller bra lärande. Läraren måste ha kontroll över och kunskap om sitt undervisningsrum och hur det kan användas. Det kan enligt Leijon et al. (2022) ta tid att vänja sig vid ett om-designat eller nytt undervisningsrums potential. Thomas (2017, refererad i Leijon et al., 2022) menar att rummet och lärandet är oupplösligt sammanlänkade i och med att rummet där en viss typ av lärande äger rum är en av förutsättningarna för just den typen av lärande.

3.4 Arbetsmiljö

En lämplig arbetsmiljö innehar olika aspekter som på olika sätt påverkar verksamhetens anställda och medarbetare. Detta är något man kan ta del av på Arbetsmiljöverkets (2025a) hemsida. En korrekt rumshöjd är en aspekt som kan bidra till en god arbetsmiljö eftersom det öppnar upp för möjligheten att installera en välfungerande ventilation som uppnår rätt nivå av termiskt klimat, släppa in tillräckligt med dagsljus, erbjuda utsikt till omvärlden, få plats med tillräckligt bra och bländfri belysning, skapa rätt akustik och efterklangtid för ändamålet, skapa ändamålsenlig hörbarhet och taluppfattning samt att få ett säkert brandskydd och möjlighet till säker utrymning. Enligt Arbetsmiljöverket (2025a) har arbetsgivaren ansvar över arbetsplatsens utformning vilket innefattar exempelvis ljud och akustik, storlek och utformning av arbetslokal, ventilation och luftkvalitet samt temperatur och termiskt klimat. Termiskt klimat är enligt Arbetsmiljöverket (2025b) den sammansatta upplevelsen människor känner utifrån faktorerna: lufttemperatur, temperatur på omgivande ytor, luftfuktighet och lufthastighet. Riskerna för att anställda ska påverkas av för hög eller för låg

temperatur är små, förutsatt att de anställda i övrigt är friska och att den aktuella temperaturnivån befinner sig någonstans mellan 10 och 30 grader celsius. De anställda kan däremot uppleva obehag och en bristande komfort vid för hög eller för låg temperatur vilket i sin tur kan öka risken för olyckor. Vid en för låg temperaturnivå kan händer, axlar och leder påverkas ergonomiskt enligt Arbetsmiljöverket (2025b).

Buller är något som Arbetsmiljöverket (2025c) menar är oönskat ljud. En del buller kan åtgärdas genom att placera källan till bullret på fjädrande element eller gummibussningar. Buller som till exempel kommer från ventilationssystem kan vara störande trots att själva nivån av buller är låg. Att bli störd av buller kan i sin tur leda till försämrade prestation och kognitiv belastning, särskilt i de fall arbetet kräver förmåga att koncentrera sig. Arbetsmiljöverket (2025c) hävdar att störande ljud som trafik, högljudda steg och dörrar, skrivare och kopieringsmaskiner samt telefonsamtal från andra anställda också kan ge upphov till trötthet, koncentrationssvårigheter och stress på arbetsplatsen. Något som Arbetsmiljöverket (2025c) betonar är vikten vid att arbetsplatsen har rätt akustik och ljudvolym för att eliminera störningsmoment och minimera risken för hörselskador.

En ytterligare aspekt som Arbetsmiljöverket (2026) belyser är hur en arbetsplats anställda blir påverkade av luftkvaliteten. På Arbetsmiljöverkets (2026) hemsida kan man läsa att "[e]n bra ventilation minskar halten av föroreningar i luften [...]" och om hur olika sorters ventilation rensar ut föroreningar i olika hög grad. Ett problem som inte bör åtgärdas genom att öka ventilationen är fuktskador, pågående eller ej pågående. I de fallen bör problemet åtgärdas direkt vid källan.

4. Teori

Vårt arbete står på en fenomenologisk grund. Enligt Brinkjær och Høyen (2020) intresserar sig det fenomenologiska tankesättet för fenomen och hur de bildas i människans medvetande snarare än för faktiska objekt. Ett fenomenologiskt synsätt är inte ett försök att se samband mellan orsak och verkan utan fungerar som en beskrivande aktivitet.

Enligt Edmund Husserl, skaparen av fenomenologin, är våra sinneserfarenheter aldrig neutrala utan är alltid påverkade av människans olika förhandstaganden (Brinkjær

& Høyen, 2020). Husserl beskriver hur människan – subjektet – med sitt medvetande alltid är riktad mot ett objekt. Det finns en större förståelse för objektets konkreta form än så som det framträder för våra ögon, eftersom vi med vår förförståelse är medvetna om fler egenskaper hos objektet än de som syns. Att stå och se på ett träd från ett håll ger vårt medvetande ett visuellt intryck. Dock sträcker sig vårt medvetande längre än till just den sida av trädet som vi är vända mot. Medvetandet säger oss att och hur vi kan varsebli trädet bortom det visuella intrycket vi har framför oss. Brinkjær och Høyen (2020) säger att "[t]rädet konstitueras därmed genom människans subjektiva medvetande" (s. 98).

Då man inte kan varsebli objektet med hjälp av sitt medvetande eller sina erfarenheter genomgår man den fenomenologiska reduktionen. Här får medvetandet inte någon hjälp utav sitt förhandsvetande eller sina fördomar i varseblivandet av ett objekt. Begreppet *fördom* är i det här fallet inte kopplade till negativitet och förutfattade meningar. Det är ett neutralt begrepp för att benämna tankar och erfarenheter som påverkar subjektets syn på ting (Brinkjær & Høyen, 2020).

I vår studie vill vi undersöka musiklärares upplevelser och erfarenheter av sitt undervisningsrum. Vi vill utröna hur fenomen i musiklärares undervisningsrum konstitueras i deras medvetande och vilken påverkan dessa fenomen har på undervisningen. Alltså är musikläraren subjektet som enligt fenomenologin är vänd mot ett/sitt undervisningsrum, vilket är objektet. Genom ett fenomenologiskt förhållningssätt vill vi som forskare komma åt våra informanternas egen syn på sitt handlingsutrymme, bortkopplat från våra fördomar.

5. Metod

I detta kapitel redogör vi och argumenterar för metoden för datainsamling. Vi redogör hur vi gått till väga i datainsamling, analys av resultatet samt hur vi har förhållit oss etiskt genom processen.

5.1 Metodologiska överväganden

Vi har valt att genomföra semistrukturerade intervjuer, vilket är en kvalitativ forskningsmetod (Christoffersen & Johannessen, 2015). På så sätt kan vi samla mer detaljerade och utförliga svar än om vi hade valt en kvantitativ forskningsmetod, som exempelvis enkäter, där man i större utsträckning samlar statistik och siffror. Christoffersen och Johannessen (2015) redogör för hur människors erfarenheter och uppfattningar lyfts i de kvalitativa forskningsmetoderna, vilket är vad vi är ute efter i vår studie. Dessutom skiljer sig det önskade antalet informanter mellan kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. I kvantitativa forskningsmetoder krävs ett större antal informanter än vid kvalitativa forskningsmetoder. I ett kriteriebaserat urval, vilket innebär att gruppen informanter är utvalda utifrån vissa bestämda kriterier (Christoffersen & Johannessen, 2015), kan man även samla omfångsrik data från ett lägre antal informanter eftersom intervjuerna är så pass djupgående. Som ett komplement till våra intervjuer har vi bitt våra informanter ta en bild av faktorer som öppnar möjligheter eller utgör hinder i undervisningen. Under intervjun diskuterar vi det informant vill visa i bilden eller bilderna.

5.2 Studiens fokus och objekt

Vi är intresserade av att ta reda på hur musiklärare upplever sitt handlingsutrymme när det kommer till att förändra något i sitt undervisningsrum. Vi vill se om det är skillnad på vilka förändringar och anpassningar som är möjliga att genomföra i en äldre kontra yngre byggnad. Eftersom rummets fysiska förutsättningar både kan påverkas av läraren samtidigt som det kan påverka lärarens undervisning vill vi fokusera på lärarens perspektiv i vårt arbete. Därför vill vi samla data från musiklärare som tillbringar

mycket tid i sitt eller sina undervisningsrum som den även har möjlighet att anpassa och förändra, vilket har gjort att vi valt att intervjua musiklärare inom kulturskolan.

5.3 Metod för datainsamling: kvalitativ intervju med foto

Metoden för datainsamling vi har använt oss av är semistrukturerade intervjuer. Enligt Christoffersen och Johannessen (2015) bygger semistrukturerade intervjuer på en övergripande intervjuguide med förbestämda frågor. Skillnaden mot ett förkodat frågeformulär menar de är att den semistrukturerade intervjuens frågor är öppna, det vill säga att det inte finns några förutbestämda svarsalternativ utan att informanten själv får formulera svaren med egna ord. Christoffersen och Johannessen (2015) poängterar också att med öppnare frågor får forskaren fylligare svar jämfört med förkodade frågeformulär. Dessutom har forskaren mindre inverkan på hur informanten svarar i och med att de svarar med egna ord. Risken för att relationen mellan forskare och informant avgör vilken information som kommer fram är inte heller lika stor till skillnad från den ostrukturerade intervjun. Däremot menar Christoffersen och Johannessen (2015) att en viss grad av standardisering är fördelaktigt eftersom intervjun då blir fokuserad och koncentrerad och tar mindre tid jämfört med ostrukturerade intervjuer. Alla informanter får dessutom samma frågor vilket gör analysarbetet enklare då man kan analysera svaren fråga för fråga samt att standardiserade svar går att jämföra (Christoffersen och Johannessen, 2015). Sammanfattningsvis ger den metod och det tillvägagångssätt vi har valt för att samla in data vår studie, och den insamlade datan, ett djup samtidigt som svaren har kunnat koncentreras kring det valda ämnet.

Som nämnt ovan ber vi även informanterna ta foton på sina undervisningsrum för att visa på aspekter som möjliggör och eller hindrar deras undervisning som ett komplement till intervjuerna. Detta eftersom det visuella intrycket underlättar vår förståelse och informantens redovisning av möjligheter och hinder jämfört med att enbart beskriva dessa genom ord.

5.4 Design av studien

5.4.1 Urval

Vi har valt ut våra informanter genom att använda ett kriteriebaserat urval alltså att man väljer ut informanter som uppfyller vissa valda kriterier enligt Christoffersen och Johannessen (2015). Kriterierna vi har utgått ifrån är dels musiklärare från en kulturskola som befinner sig i en yngre byggnad, dels musiklärare från en kulturskola som befinner sig i en äldre byggnad. Vi tog själva reda på några kulturskolor i Sverige som huserar i yngre och äldre byggnader, det vill säga skolor utöver den som nämns i inledningen. Vi valde ut en skola som är byggd år 2011, en skola vars byggnad är uppförd tidigt 1800-tal samt en som är uppförd sent 1800-tal. Vi fick kontakt med informanterna genom dels personlig koppling, dels tidigare verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Dessutom fick vi vetskap om möjliga informanter av en av handledarna i detta arbete vilka vi kom i kontakt med via informanternas chef.

5.4.2 Informanter

Våra informanter har under flera år undervisat i de nuvarande lokalerna. Eftersom vi erbjuder våra informanter anonymitet har vi fingerat deras namn. I arbetet kommer de refereras till som Alex, Billie, Charlie och Dani. Alex undervisar i elgitarr och Billie, Charlie och Dani undervisar i piano. Alex och Billie undervisar på Skola 1, Charlie undervisar på Skola 2 och Dani undervisar på Skola 3.

5.4.3 Dattainsamling

De fyra intervjuerna genomfördes under vårterminen 2026. Tre av dessa genomfördes via en digital mötesplattform på grund av det geografiska avståndet mellan intervjuare och informant. Även den fjärde intervjun genomfördes via en digital mötesplattform men efter informantens önskemål. Intervjuernas genomförande delades upp på följande vis: Molly intervjuade Alex. Joel intervjuade Billie och Charlie. Resterande intervju genomfördes av både Joel och Molly. För att säkerställa att intervjuerna genomfördes så likt som möjligt framställde vi och utgick från en intervjuguide (se Bilaga 1).

Intervjuguiden fungerar som en riktlinje för intervjuaren att utgå ifrån och är även

utformad för att ge utrymme till dialog och eventuella utsvängningar av informanten. Informanterna fick ta del av intervjuguiden inför intervjuerna för att förbereda bilder på sina undervisningsrum samt ta del av vilka frågor som skulle ställas vid intervjun.

Intervjuerna tog mellan 17–80 minuter att genomföra. Ljudet spelades in med det inbyggda inspelningsverktyget i den digitala mötesplattformen. När intervjun var genomförd sparades ljudfilen för att sedan transkriberas med hjälp av dikteringsverktyget i Microsoft Word.

5.5 Analys

Analysarbetet av den insamlade datan har gått till enligt en modell som är baserad på Malteruds och Bergs kodningsprocesser i Christoffersen och Johannessen (2015). Efter att vi transkriberat de inspelade intervjuerna till textdokument började vi arbetet med att läsa igenom dessa och upptäcka meningsfulla teman. De teman vi upptäckte färgmarkerade vi för att kartlägga vad de handlar om eller hur något har upplevts av informanten. Exempel på detta kan vara att en informant nämnt något om en specifik resurs som hen använder i sin undervisning eller något som utgjort en svårhanterlig förutsättning för informantens undervisning. Efter det sammanställde vi våra informanternas svar och utsagor kopplat till olika områden och kunde då utläsa olika kategorier. I de olika kategorierna har vi samlat både lika och olika upplevelser för att bidra med ett brett perspektiv till vårt arbete. Till detta har vi även styrkt vår analys med hjälp av citat från de olika intervjuerna.

5.6 Resultatens kvalitet

Då vi har genomfört semistrukturerade intervjuer med hjälp av en standardiserad intervjuguide har vi kunnat samla högkvalitativa data gentemot det tema och det område vi vill undersöka. Med vår standardiserade intervjuguide som stöd har vi erbjudit lika förutsättningar för våra informanter att uttrycka sig kring de frågor vi ställt vilket bidrar till studiens reliabilitet och trovärdighet enligt Christoffersen och Johannessen (2015). Intervjuguiden har sammanställts oberoende av våra förutfattade meningar kring ämnet eftersom vi vill förhålla oss fenomenologiskt utan att låta vår förförståelse påverka insamlingen av data.

En aspekt som kan påverka reliabiliteten i vår studie är det enformiga urvalet. Våra informanter har i huvudsak piano som huvudinstrument vilket riskerar att dölja de faktorer som kan belysa handlingsutrymmets variation mellan instrumentgrupper. Eftersom vi undersöker handlingsutrymmet utifrån husets förutsättningar och inte utifrån skillnaden mellan instrumentgrupper utgör inte det enformiga urvalet en påverkan på vårt resultat. Trots att urvalet är enformigt sett till instrumentgrupper uppfylls fortfarande kriterierna att informanterna ska vara musiklärare och att de ska tillbringa mycket tid i sitt eller sina undervisningsrum, vilka de också ska ha möjlighet att anpassa.

I vårt fall har en av oss en personlig koppling till en av informanterna. Den personliga kopplingen var till fördel eftersom det underlättade att få kontakt med informanten och bidrog troligtvis till att den var villig att delta i studien. Christoffersen och Johannessen (2015) redogör för risken med en personlig koppling forskare och informant sinsemellan vid ostrukturerade intervjuer. Trots att vi genomfört semistrukturerade intervjuer, då den risken är mindre, har vi vidtagit en åtgärd för att minimera risken att våra personliga kopplingar ska ha inverkan på resultatet. Under intervjun var den författare med personlig koppling till informanten inte aktivt delaktig utan förde anteckningar av samtalet. Därför påverkade inte de personliga kopplingarna reliabiliteten av informantens svar.

Att vi redovisar informanternas bilder i resultatet bidrar med en transparens, författare och läsare sinsemellan. Då vi i resultatet beskriver ett fenomen med ord förtydligar och styrker bilderna våra hänvisningar samtidigt som den visuella representationen av kontexten ökar datans validitet och reliabilitet. Dessutom blir våra intervjuer mer fokuserade på studiens objekt, vilket är rummet, eftersom intervjuerna bygger på bilderna, alltså den visuella representationen av rummet. Det bidrar till att informanterna har bilderna att relatera till under intervjutillfället vilket i sin tur minimerar risken att datan blir irrelevant för vår studie.

5.7 Etiska frågor

I vår datainsamling har vi följt de forskningsetiska principer och riktlinjer presenterade av Vetenskapsrådet (2024). Inför intervjutillfällena har vi bitt våra informanter att signera en samtyckesblankett där vi förtydligar materialets användning,

att vi inte kommer dela informanternas personuppgifter, hur intervjun dokumenteras, rätten att avbryta sin medverkan samt ett förtydligande om att vi kommer använda oss av pseudonymer och avidentifiering av informanterna i själva arbetet. Intervjuerna vi använt i vår studie har alltså genomförts med våra informanternas medgivande. Förutom att våra informanternas namn fingerats i arbetet har vi även undvikit att nämna kulturskolans faktiska namn och även i vilken stad våra informanter arbetar i. De bilder som våra informanter har försett oss med har vi, med hjälp av hemsidan Canva's inbyggda bildredigeringsverktyg, omvandlat till tecknade bilder för att avidentifiera våra informanternas arbetsplatser. De namn vi ersatt informanternas riktiga namn med har vi gjort könsneutrala. Studien vi har gjort är inte i behov av att ta del av våra informanternas känsliga personuppgifter. Vi har använt oss av arbetsplattformar som godkänts av Lunds universitet för lagring av de inspelade intervjuerna, i det här fallet Microsofts OneDrive.

6. Resultat

I detta kapitel redogör vi för resultatet av datainsamlingen. Vi har kategoriserat in datan i fyra olika kategorier: data som rör undervisningsrummet (dess innehåll och dess användning), data som rör gehör från ledning, data som rör resurser och tillgångar och data som rör arkitektoniska aspekter.

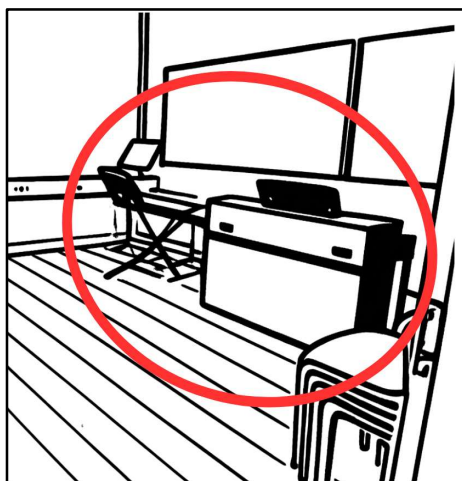
6.1 Undervisningsrummet

6.1.1 Material

På Skola 1 finns det som behövs enligt Alex. Om något saknas i något rum kan man ofta hämta det från ett annat. Alex säger att ”alla grejer finns här” och har inget att klaga på. Alex använder sig gärna av teknisk utrustning på olika sätt. Hen tar ibland fram en stor skärm där hen kan visa på olika sätt att läsa musik, bland annat genom ett program som heter Songster. Till en början använde sig Alex av enkla läroböcker i sin undervisning men berättar nu att hen har gått från att lära ut till att snarare coacha eleverna. Av den anledningen har användningen av läroböcker minskat och ersatts av att handleda elevernas musikskapande, vilket i sig innebär att arbeta utifrån elevens

önskemål. Billie har två pianon (se Figur 2) i sitt undervisningsrum där Billie själv använder det ena pianot medan eleven använder det andra. Det är två elektroniska pianon vilket Billie ser som en fördel eftersom de alltid är stämda. Hen berättar att resurser till pianostämmare hellre läggs på skolans flyglar snarare än att hålla de vanliga akustiska pianona fräscha. Därför har det förekommit att pianona blivit ostämda, vilket Billie har upplevt ska ha stört hens undervisning.

Ur en arbetsmiljösynpunkt har man gjort anpassningar för att exempelvis skydda hörseln. Det finns plexiglas framför trumseten och Alex erbjuder alltid öronproppar till sina elever. I undervisningsrummet som Billie

Figur 2: Billies två elektroniska pianon

använder finns det olika tekniska hjälpmedel som finns tillgängliga för lärarna att använda. Hörlurar är ett exempel som Billie använder i sin gruppundervisning då hen vill låta en elev öva på egen hand medan hen hjälper en annan elev. Det finns också en Smartboard och en mixer tillgängliga men det är hjälpmedel som Billie inte upplever som gynnsamma för undervisningen. Hen upplever det snarare som tidskrävande att implementera mixern i sin undervisning eftersom det ofta krånglar och inte fungerar tillräckligt smidigt. I vissa fall glömmer Billie bort hur man använder sig av viss teknik och återgår då till att undervisa på det sätt hen känner sig bekväm i.

Sett till resurser som material har lärarna på Skola 1 stor tillgång till olika tekniska hjälpmedel och utrustning i sina undervisningsrum. En del av utrustningen är något lärarna önskat få anpassa i sitt undervisningsrum, som exempelvis gardiner och scenljus/lampor. Den utrustning som nämnts är till stor del exempel på saker som lärarna upplever som möjlighetsöppnande men även saker som lärarna bara nämnt då de berättat vad för utrustning som finns i rummet. All teknisk utrustning, som Smartboarden, är inte nödvändigtvis välanvänd av läraren. Billie medger att hen använder sig mindre av Smartboarden nuförtiden mot vad hen gjorde tidigare. Anledningen till det är att hen från början mest använde den för att utnyttja den tekniska utrustningen som fanns så mycket som möjligt, endast på grund av att den var tillgänglig. I stället använder Billie sig gärna av whiteboarden, som har färdiga notlinjer, vilket då kan ersätta Smartboardens användningsområden för Billie. Dock är det inte bara Billie som använder det här undervisningsrummet utan det kan bokas och användas av andra lärare som eventuellt har större användning av Smartboarden.

Charlie, till skillnad från de andra pianolärarna, använder sig mycket av teknisk utrustning. Som svar på frågan om vilka aspekter av undervisningsrummet som öppnar möjligheter i hans undervisning berättar Charlie att det främst är den tekniska utrustningen.

100 % de digitala verktygen, alltså Chordie App, webcamen, som möjliggör att man kan se tangenterna som jag spelar på och så mina händer. Stor whiteboard där jag kan skriva och jag kan också projicera upp notbilder och anteckna på tavlan. Det underlättar jättemycket.
(Charlie)

Charlie har satt upp en webbkamera i ett mikrofonstativ som hänger över och filmar hans piano (se Figur 3). Bilden från kameran projiceras sedan upp på tavlan via hans laptop som även visar ChordieApp (en app som visar vilka tangenter som trycks ner på klaviaturen med tillhörande tonnamn). Detta möjliggör för Charlie att visa och instruera alla sina elever samtidigt.

Figur 3: Charlies uppställning med kamera, projektor och applikationer

[...] då hade jag ingen projektor så då fick jag liksom gå runt till alla. så då blev det liksom ganska mycket glapp, alltså mellanrumstid, eftersom man inte kunde stimulera alla på ett bra sätt tyckte jag, på samma sätt som när man har projektor. (Charlie)

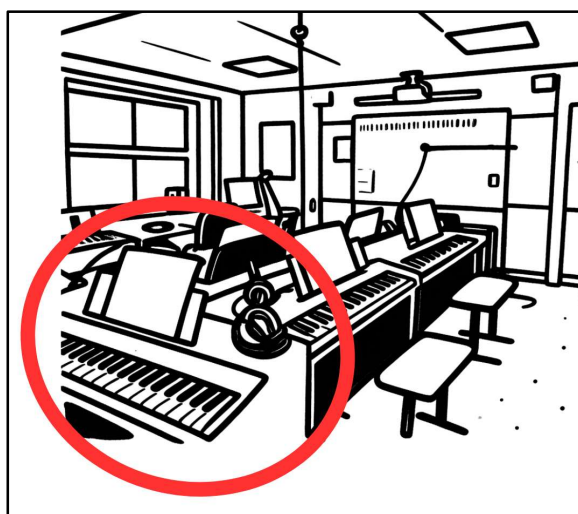
Hen menar att det slösades tid på att gå runt och instruera alla individuellt, främst den tid det tog att röra sig mellan eleverna då ingen elev fick hjälp av Charlie. Hörlurar används också vid tillfällena då eleverna behöver öva själva. Vid genomgångar använder Charlie, utöver whiteboarden hen kan projicera på, även en whiteboard med notlinjer för att till exempel skriva upp ramsor för tonnamn. Det finns även remsor som ligger över elevernas klaviatur som visar varje tangents ton och namn. Charlie använder även sin laptop för att göra backing-tracks som eleverna kan spela till.

Dani använder sig av en whiteboardtavla som hen kan skriva på under lektionerna. Vid de tillfällena man behöver repa i ensemble-konstellationer i undervisningsrummet kan det hända att man behöver flytta dit ett elektroniskt piano för att alla nödvändiga instrument ska finnas på plats. Då de även behöver spela trummor får ensemblerepetitionen genomföras i något annat undervisningsrum där det finns trumset. Till skillnad från Billie berättar Dani att hen gärna använder sig av den ljudanläggning som finns tillgänglig i undervisningsrummet för att spela upp musik från sin mobil eller dator. Dock händer det att nätverksuppkopplingen är undermålig på Skola 3.

6.1.2 Rummets förutsättningar

Alex berättar att hen har ett eget undervisningsrum och upplever det som lyxigt. I det rummet bedriver Alex individuella, grupp- och ensemblelektioner i olika genrer. Billie däremot delar rum med en annan instrumentallärare. I det rummet finns en hurts där de båda kan förvara läromedel men för det mesta förflyttar de sitt material mellan undervisningsrummet och ett öppet kontorslandskap. I de fall en lärare delar undervisningsrum verkar det inte resultera i någon form av krock eller konsekvens mer än att man som lärare kan boka ett annat rum att undervisa i. ”Här på [Skola 1] bokar man ju bara om så man tar ett rum som passar. Jag tror att alla är väldigt nöjda.” (Billie).

Charlie är den enda som undervisar i hens rum, förutom en dag i veckan då Charlie undervisar på en annan skola. Den dag Charlie inte undervisar i sitt ordinarie rum använder en annan lärare detta rum. Hen uttrycker det som lyxigt att ha ett eget rum. I det ordinarie undervisningsrummet står ett av elevernas piano långt bort från Charlie och är vänt mot hen (se Figur 4). Charlie uppger att det gör det svårt för hen att ha koll på vad eleven vid det pianot gör eftersom hen varken kan se eller höra vad eleven spelar. I Charlies ordinarie undervisningsrum finns ett störande ljud, nämligen ett brummande från projektorn. Hen uttrycker att det under en hel arbetsdag blir störande för hen men att det även stör de elever som är känsliga för ljud.

Figur 4: Piano med dålig uppsikt

Till skillnad från Billie och Charlie behöver Dani aldrig dela sitt undervisningsrum med någon annan lärare på skolan. Hen säger att ”jag kan ha min ordning och mitt kaos och framför allt mitt material organiserat på det sättet jag vill”. I Danis undervisningsrum finns möjligheten för familj och vänner att sitta med under elevernas lektioner. Dani berättar att hen ser en fördel med att låta familj och vänner sitta med och observera lektionen: ”[...] jag tycker om att ha möjlighet att ha föräldrar med. Oftast så kan det hjälpa eleven med övning och struktur”. Hen berättar vidare att det finns plats

för närstående att sitta på utanför undervisningsrummet i stället då det skulle vara så att eleven vill gå på sin lektion ensam.

6.2 Gehör från ledning

Enligt både Alex och Billie finns det gott gehör från ledningen när det kommer till att be om material och utrustning som ska användas i undervisningen. Både Billie och Alex har jobbat på skolan sedan tiden innan den flyttade till nybyggda lokaler. I de gamla lokalerna trivdes de inte bra och huset sköttes dåligt. Därför vet de hur de inte vill ha det på sin arbetsplats. Alex berättar att hens tidigare undervisningsrum befann sig i skyddsrum och att de lokalerna inte underhölls. Vidare berättar Alex att byggnaden hen undervisade i var K-märkt vilket minskade möjligheten att genomföra anpassningar. I och med det fick lärarna lämna önskemål om hur de tyckte den nya skolan skulle utformas. Den nya byggnaden är gjord utifrån skolans behov och lärarna har alltså i viss mån varit med och bidragit med önskemål kring sin då framtida arbetsplats. Exempelvis har de fått önska hur stora deras salar skulle vara. Dock medger Billie att hen inte tror att de önskemålen var med i arkitektens beräkningar utan snarare att det var ett sätt för arkitekten att visa sig trevlig. En önskan de däremot fick uppfylld var den om att få en inspelningsstudio byggd.

Charlie uppger att hen får gott gehör från ledningen. När det rör mindre inköp av exempelvis material eller digitala verktyg är det enkelt och går snabbt att tillgodose dessa önskemål, förutsatt att hen kan redovisa kostnaden för sin enhetschef. I en konversation med sin chef uppger Charlie att den nuvarande utrustningen inte skapar förutsättningar för den undervisning hen vill genomföra. Det Charlie ville var att använda sig av backingtracks men då detta inte fungerade med den Ipad hen hade föreslog chefen att Charlie behöver en MacBook. Att få datorn tog väldigt lång tid, vilket hen menar berodde på kommunal byråkrati. Charlie har även tagit upp några problem som hen upplever i sina undervisningsrum med sin chef, nämligen en projektor som låter och bristande ventilation som gör rummet väldigt varmt. Projektorn har hen påpekat för sin enhetschef vid två tillfällen men det har inte skett någon förbättring. Hen påstår att det är ett komplicerat problem och att ytterligare försök krävs för att det ska åtgärdas. ”Så måste jag typ dra i henne och så här bara ’kom in till min sal nu så kan du få uppleva hur det känns” (Charlie). Hen har alltså inte fått gehör för detta problem och

tror sig behöva visa sin enhetschef problemet för att en åtgärd ska genomföras. Gällande värmen och ventilationen berättar Charlie att detta varit ett långvarigt problem som återkommande tas upp, exempelvis i medarbetarenkäter, och berör flera undervisningsrum. ”Alltså få bättre ventilation, men det är alltid på tavlan [...] För det är ju ett återkommande problem i vissa salar” (Charlie). Charlie berättar också att hen får höra att ventilationen åtgärdas, och medger att det kan vara sant, men trots det sker ingen förbättring.

Enligt Dani får hen och hens kollegor ofta godkänt från ledning då det kommer till att köpa in material till sin undervisning. ”[...]inom rimlighetens gränser kan vi [...] oftast göra det vi behöver och vill” säger Dani. Dock baseras ledningens beslut utifrån skolans ekonomiska förutsättningar. På Skola 3 finns det kontorist och tekniksamordnare som alla lärare kan få hjälp av då de behöver något särskilt. Detta efter att man har fått godkänt av skolans chef att anpassa något i sitt undervisningsrum, vilket Dani upplever att de alltid får. När vi frågat Dani om huruvida hen upplever något som hen hade velat förändra i sitt undervisningsrum svarar hen att ”jag inte har bett om någon speciell anpassning. [...] jag är nöjd”. Vidare uttrycker hen att ”s]kulle jag komma på någonting så säger jag bara till [...] min chef och så löser vi det”. Detta inom rimlighetens gränser det vill säga. Det sker löpande utvärderingar av lokalerna och undervisningsmiljön på Skola 3. Utvärderingar som genomförs av personer i ledningen.

6.3 Resurser och tillgångar

Både Alex och Billie berättar att de upplever att kommunen har satsat ordentligt på kulturen i och med nybygget av kulturskolan. Skolan är en satsning på 100 miljoner kronor enligt Alex. Billie berättar att all undervisning är gratis och att det går i linje med att man vill att barn och unga från alla socioekonomiska bakgrunder ska ha en plats att vara på under sin fritid. ”Allting är gratis. Sen kanske fem år tillbaks eller något. Annars kostade det ju 630 kronor per termin och barn. [...] Det är väl också i det här att, man vill att barnen ska hänga här. I alla inkomstskategorier om man inte har råd, det ska inte hänga på pengarna om man säger så.” (Billie). En del år finns det mer pengar än andra och eftersom det är två lärare som uttryckt det finns det en transparens, ledning och lärare sinsemellan. ”Sen kan det vara budgeten då förstås. Man får vänta ett tag, men ja, annars brukar det gå bra” (Billie). ”[...] vissa år finns det mer pengar än andra” (Alex).

Lärarna är medvetna om att de ibland kan behöva vänta på att få sina önskemål tillgodosedda eftersom pengarna fördelas ämnesvis, vilket kan innebära att någon annans önskemål står på tur.

Charlie berättar att synen på de ekonomiska förutsättningarna är tudelad. ”[...] Jag får höra från min enhetschef att vi har ju inte så mycket pengar. Så får jag höra från kollegor att vi har jättemycket pengar [...]” (Charlie). Hen fortsätter med att kulturskolan har olika budgetar för de olika verksamheterna, ordinarie verksamhet och lov- och helgverksamhet. Charlie uppger att hen inte är insatt i budgeten men att hans kollega som jobbar inom båda verksamheterna menar att det finns gott om resurser trots att vissa enhetschefer får det att verka som att det inte gör det. Charlie upplever dock inte budgeten som ett hinder då hen har fått en Macbook och en ergonomisk arbetsstol när de behoven dök upp. Budgeten har däremot gjort sig påmind om i processen att köpa in fler instrument. Charlie förklarar att de köper in nya elektroniska pianon för att göra om fler undervisningsrum till pianostudios och därmed ta in ett större antal elever då möjligheterna för gruppundervisning ökar. Hen poängterar att dessa instrument är dyra och att de ekonomiska förutsättningarna inte räcker till för att köpa in alla de instrument de skulle behöva på en gång. Charlie menar att implementeringen av fler pianostudios måste ses som ett långsiktigt mål.

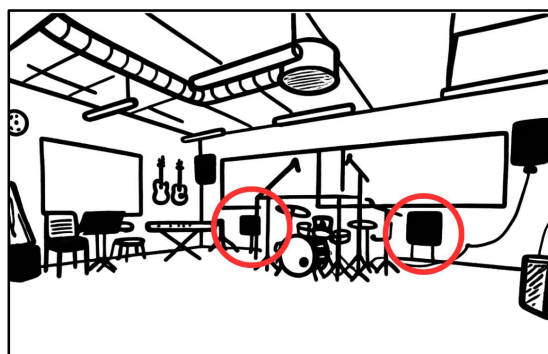
Det finns två olika, parallella spår när det kommer till ekonomiska resurser på Skola 3: en stor budget och en liten budget. Den lilla budgeten gäller lärarnas inköp av material och utrustning. Dani berättar att den aldrig har varit för liten för att lärarna ska få köpa in vad de upplever att de behöver. Skolan bekostade dessutom en helrenovering av flyglarna i Danis undervisningsrum. Den stora budgeten är tilltänkt att antingen investeras i en utbyggnad av skolan eller att investeras i en närliggande fastighet och då bedriva verksamheten i två olika hus. Om situationen hade blivit den senare hade pengarna dessutom behövt räcka till att anpassa lokalerna till verksamheten. Den budgeten räcker inte till dessa investeringar och de båda olika planerna har lagts på is sedan 2011. Enligt Dani hade skolan behövt mer plats och fler anpassade lokaler generellt. I nuläget begränsas undervisningen på ett organisatoriskt plan eftersom skolans möjligheter att erbjuda kulturskoleundervisning reduceras av att lokalerna och undervisningsrummen inte räcker till. Vidare berättar Dani för oss att hen hade föredragit att flyglarna blev stämde en gång i månaden i stället för en gång per termin som de blir nu. Hen medger dock att det känns som ett orimligt önskemål och har inte

tagit det vidare till ledningen. På skolan finns det, som nämnt under rubrik 6.1, personal som alla lärare kan få hjälp av då de behöver något särskilt, efter att ha fått godkänt av skolans chef.

6.4 Arkitektoniska aspekter

På Skola 1 finns det många olika undervisningsrum för olika ändamål. I en del rum är ändamålet att bedriva undervisning i ett specifikt instrument, som exempelvis trumrummet och pianostudion. I andra rum, eller salar i det här fallet, lämpar sig olika sorters konserter i olika genrer till exempel i blackboxen och orkestersalen. Billie har uttryckt att det finns många och stora salar, vilket säger oss att det inte råder någon brist på rum att bedriva sin undervisning i. Något som utgjorde en arkitektonisk påverkan på Billies undervisning var att det finns ett stort fönster i hens rum som vetter ut mot en korridor där det står en bänk. Billie menar att det kunde vara distraherande men att hen fick en gardin för fönstret, vilket löste problemet. Det förekommer, enligt Billie, att det läcker in ljud och musik från ett intilliggande undervisningsrum trots att huset är relativt nybyggt. ”Det är så de har byggt. De säger att de har flytande väggar. [...] Och det skulle visst förhindra att det sprider sig, ljudvågorna då” (Billie). Alex berättar också om”[...]flytande golv och sånt där i studion och här också så det inte läcker igenom byggnaden[...]” (Alex). Vidare berättar Alex att hen har lyft monitorerna i sitt undervisningsrum från golvet (se Figur 5) för att ytterligare motverka ljudläckage. Då ljud har läckt in till Billies

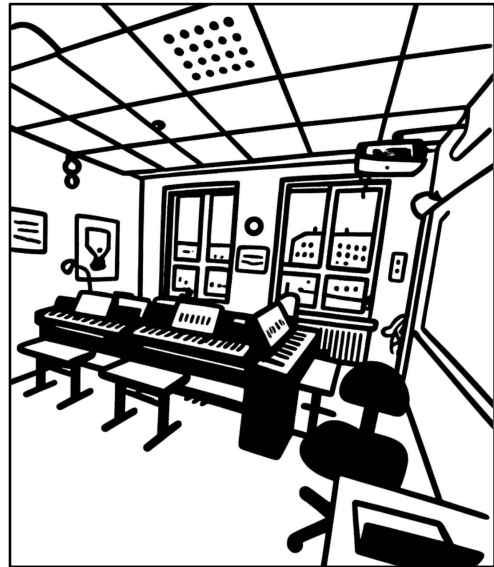
undervisningsrum har hen tagit tillfället i akt att tillsammans med eleven försöka ackompanjera den andra musikern. I Alex undervisningsrum finns det stora fönster som ger bra utsikt över staden. Alex upplever att det finns bra ventilation på skolan men Billie berättar för oss att ventilationen bara en vecka innan

Figur 5: Alex undervisningsrum med upphöjda monitorer

intervjutillfället inte fungerat som den ska. berättar att det finns luftfuktare och mekanik som åtminstone hjälper att hålla rätt luftfuktighet i flyglarna.

Charlie uppger att det finns gott ljusinsläpp i båda de rum som hen undervisar i. Charlies ordinarie rum är stort och rymligt men hens undervisningsrum på den andra skolan är trångt vilket dels gör att hen och eleverna kommer närmare varandra, dels gör det svårt för Charlie att flytta något i rummet (se Figur 6). Det mindre undervisningsrummet har dålig ventilation vilket gör rummet varmt.

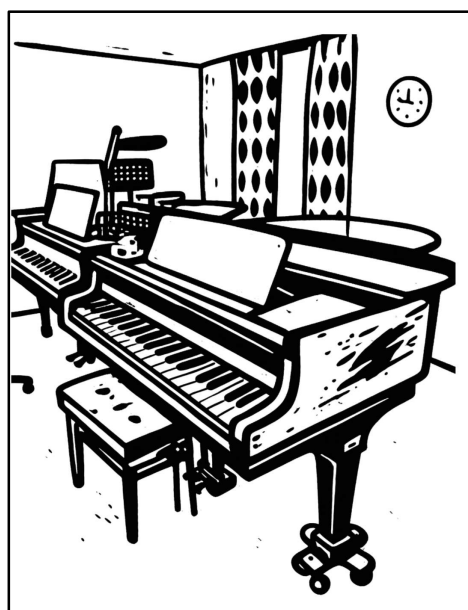

Figur 6: Charlies mindre undervisningsrum

Det är väldigt litet litet rum och väldigt varmt så man alltså, jag kan ju vara trött. [...] Jag visar inte det för mina elever, men jag märker att de kan också tycka att det är kämpigt med värmen och ja, det krävs lite mer från alla tror jag. (Charlie)

Hen menar också att hens lösning på ventilationen för med sig ytterligare problem. ”[...] man måste öppna fönsterna och då kommer ju alla skolbarn som skriker [...]” (Charlie). Då detta rum befinner sig på en grundskola blir det ett störmoment när skolans elever leker och är högljudda utanför.

Dani berättar vidare att temperaturen skiftar i undervisningsrummet beroende på tid på året. Hen berättar att "[d]et är lite kallt, det är lite varmt" och att "[...] det är ganska kallt på vintern". Hen ser det dock inte som ett hinder för undervisningen men menar att det är lite jobbigt att sitta och frysa. Detta kan bero på att huset är gammalt och inte så väl värmeisolerat men även på de stora fönsterna. Det får i sin tur som konsekvens att instrumenten inte hålls stämda. Dani har ett relativt stort undervisningsrum där det får plats två flyglar (se Figur 7). Hen understryker vikten vid att få använda akustiska instrument i undervisningen till förmån för klangupplevelsen. I och med rymligheten finns möjligheten för eleverna att spela fyrhändiga pianostycken tillsammans. Det finns även plats för en stor matta där Dani och eleven kan göra övningar samt möbler där elevens föräldrar eller kompisar, som nämnt tidigare, kan sitta med och lyssna under lektionen. Vi får veta att just rummets storlek öppnar för möjligheten att ha familj och vänner närvarande eftersom Dani berättar att hen hade upplevt den aspekten som lite för intim om rummet hade varit mindre. Dani berättar, precis som Billie, att ljud från andra instrumentallektioner läcker in till undervisningsrummet men "[i]nte så att jag störs kan jag inte säga" (Dani). Hen menar att det inte är så konstigt att det förekommer eftersom huset är gammalt och ljudet som läcker in kommer från rockensembler som musicerar i ett rum precis ovanför

Figur 7: Danis undervisningsrum

7. Diskussion

I detta kapitel diskuterar vi vårt resultat av datainsamlingen samt tidigare forskning och litteratur utifrån kategorierna: undervisningsrummet, gehör från ledning, resurser och tillgångar samt arkitektoniska aspekter.

7.1 Undervisningens kvalitet och rummets underhåll

Sett till vilket material våra informanter har att tillgå används de inte nödvändigtvis så frekvent som det eventuellt var tänkt. Billie till exempel har slutat använda sig av Smartboarden i hens rum eftersom hen inte anser att den bidrar till undervisningen. Här kan vi se en tydlig koppling till Leijon et al. (2022) där de poängterar att aspekterna i ett undervisningsrum inte lovar en bättre undervisning såvida inte läraren har kontrollen och kunskapen att använda sig av dessa aspekter. Alex och Charlie däremot har större spatial kompetens, om än omedvetet, eftersom de implementerar och utnyttjar de tekniska tillgångarna som finns tillgängliga i respektive undervisningsrum. Några utav de tekniska tillgångarna är applikationerna Songster och ChordieApp vilka är program som Alex och Charlie själva implementerat i undervisningen. De har alltså använt sig av sin kunskap, vilja och handling inuti frirummet i enighet med vad Houmann (2010) redogjort för.

Två av våra informanter (Alex och Charlie) nyttjar den tekniska utrustningen som finns tillgänglig och har god kunskap och spatial kompetens om hur den kan användas i deras undervisning. De andra två informanterna (Billie och Dani) nyttjar inte den tekniska utrustningen som finns tillgänglig och i Billies fall beror det på bristfällig kunskap om hur den kan användas i hens undervisning. Eftersom Billie uttrycker att den tekniska utrustningen inte är tillräckligt smidig att använda eller bidrar till hens undervisning avstår hen från att nyttja den. Här ser vi att det inte råder någon korrelation mellan användningen av den tekniska utrustningen och husets förutsättningar, det vill säga huruvida huset är en yngre eller äldre byggnad. Detta på grund av att de två informanter som nyttjar den tekniska utrustningen undervisar i hus med olika förutsättningar vilket även gäller för de informanter som inte nyttjar den tekniska utrustningen. Ett ytterligare lager som visar på skillnaden mellan våra

informanternas teknikanvändning är att de två informanter som undervisar i pianostudios, det vill säga pianoundervisning i grupp, nyttjar den tekniska utrustningen olika mycket. Alltså ser vi en stor skillnad i användandet av den tekniska utrustningen mellan snarlika undervisningsformer. Som Byers och Imms (2017) redogör för räcker inte ett undervisningsrum som är väl utrustat med teknik för att höja undervisningens kvalitet utan den spatiala kompetensen om hur tekniken kan användas av läraren är den primära faktorn som möjliggör en högre kvalitet på undervisningen. Även Mahat och Loh (2024) poängterar att lärarnas egen kunskapsutveckling inom spatial kompetens bör kombineras med implementeringen av innovativa lärmiljöer.

Eftersom Alex delar ut öronproppar och har ett plexiglas framför trumsetet i hans undervisningsrum minskar risken för att skada hörseln hos både hen och hans elever. Alex visar oss hur hen har höjt monitorerna en bit upp från golvet för att minska ljudläckage in till andra undervisningsrum. De här anpassningarna går helt i linje med Arbetsmiljöverkets (2025c) rekommendationer om ett hälsosamt ljudklimat. Vi i egenskap av att vara musiker vet själva med oss hur viktigt det är att skydda sin hörsel men även påverkan av att befinna sig i en arbetsmiljö med mycket och konsekvent ljud.

Då Billies instrument tidigare inte underhölls och ofta var ostämmda, vilket var ett störningsmoment, menar hen att elektroniska instrument är till fördel för undervisningen eftersom de inte behöver stämmas. Dani däremot är inte av samma åsikt utan poängterar i stället vikten av att spela på ett akustiskt instrument eftersom man då får uppleva klangen av ett riktigt instrument. Vår deduktion är att om Skola 1 hade prioriterat sina resurser på att underhålla de akustiska instrumenten skulle Billie troligtvis önskat ha kvar dem i stället för att byta till elektroniska instrument. Joel, som har huvudinstrument piano och stor erfarenhet av både akustiska och elektroniska instrument, anser att dessa instrument särskiljer sig från varandra. Framst påverkas aspekterna av tonbildning, anslag och teknik i själva musicerandet. Det finns även en skillnad mellan att framkalla ljud genom att trycka på en knapp eller att slå an en sträng och upplevelsen det ger.

Att kunna bedriva sin undervisning i ett eget rum är en fördel som öppnar för möjligheter att använda sitt handlingsutrymme vilket vårt resultat visar på. Detta på grund av att lärarna då själva kan få ut så mycket som möjligt av frirummet. Om flera lärare behöver samsas om ett och samma rum blir det ytterligare en ramfaktor som inskränker på frirummet. Även informanterna själva uttrycker att de upplever det som

positivt att få undervisa i ett rum de inte behöver dela med någon annan lärare. Till exempel Dani som uppskattar förutsättningen att kunna strukturera och samla sitt material på sitt eget vis. Billie delar sitt undervisningsrum med en annan lärare men upplever inte att det har en påverkan på hens undervisning. Därför minskar inte det hens frirum eftersom hen inte har någon vilja att förändra sitt undervisningsrum.

För att återigen koppla till Leijon et al. (2022) och hur rummet och personerna interagerar med varandra ser vi en parallell mellan det och företeelsen att Dani inbjuder familj och vänner till eleverna att sitta med under lektionerna. Både Dani och hens elev kan ha publik som lyssnar och deltar passivt samtidigt som Dani har kontroll över lektionen och aktiviteterna som äger rum. I Danis undervisningsrum, till skillnad från våra övriga informanter, sker det alltså fler aktiviteter än endast den att en lektion äger rum. Undervisningssituationen blir då annorlunda för varje gång det kommer in en ny person i undervisningsrummet, vilket det förvisso gör för varje lektion men ytterligare för varje gång det tillkommer en familjemedlem eller vän in till lektionen. Vi ser att detta öppnar möjligheten för Dani att variera sin undervisning och dess aktiviteter utifrån de pedagogiska behoven. Det vill säga att hen kan ta beslutet att ha med publik eller inte beroende på vad som gynnar lektionen mest. Billie däremot hade inte kontroll över personerna som befann sig utanför fönstret mot korridoren. Det resulterade i att utomstående personer blev ett störningsmoment snarare än en aspekt som Billie kunde nyttja till fördel för sin undervisning och de pedagogiska behoven. Det vi dock kan se är att Billie använde sig av sitt handlingsutrymme för att se till att gardiner sattes upp och eliminerade störningsmomentet. I ett annat fall då utomstående personer gjorde sig närvarande under Billies undervisning, då musik läckte in från ett intilliggande rum, kunde hen ta det till fördel för undervisningen. Hen berättade för oss att hen, tillsammans med eleven, försökte ackompanjera den musik som hördes. Här kan vi till skillnad från tidigare se ett exempel på då Billie accepterat sin plats inom ramfaktorerna på det vis Aili (2002, refererad i Houmann, 2010, s. 15) uttrycker.

7.2 Organisatoriska ramfaktorer

Både Alex och Billie jobbade på skolan innan den flyttade in i nybyggda lokaler. Den byggnad som skolan då huserade i sköttes inte på ett hållbart sätt vilket påverkade deras trivsel och tillvaro på arbetsplatsen. Här vill vi lyfta Lindqvist och kollegors (2003)

perspektiv angående att underhållet av lokalerna, valet av material och nivån på trivsel värderas högt bland rektorer och lärare. I och med att Alex och Billie upplevde att skötseln av lokalerna var undermålig låg det största problemet troligtvis där snarare än i de arkitektoniska förutsättningarna. Däremot berättar Alex vidare om hur några av undervisningsrummen hen blev tilldelad initialt var skyddsrum och att en utav byggnaderna hen bedrev undervisning i var K-märkt. Båda dessa aspekter var arkitektoniska förutsättningar som begränsade Alex handlingsutrymme att förbättra sin undervisningssituation eftersom frirummet var väldigt trångt. Detta enligt Bergs (2001, refererad i Houmann, 2010, s. 27–28) frirumsmodell där vi anser att den fysiska miljön är en del av Sandbergs (1996, refererad i Houmann, 2010, s. 29–30) kategori: ramsystem. Med missnöjet över de tidigare lokalerna i åtanke hade lärarna vetskap kring vad de önskade och framför allt inte önskade av sina nya undervisningslokaler. Inför konstruktionen av den nya skolan fick lärarna bidra med synpunkter och önskemål kring sina framtida lokaler. Dock råder det osäkerhet kring ifall dessa synpunkter och önskemål faktiskt togs i beaktning av arkitekten men ledningen öppnade ändå för möjligheten att påverka de nya lokalerna. Det säger oss att ledningen har tillit till och förtroende för sina anställda och deras yrkeskompetens samt att de tar deras åsikter i beaktning.

På Skola 2 ser vi att gehöret från ledningen varierar beroende på vad det gäller. Vid inköp upplever Charlie gott gehör från ledningen eftersom hen har fått sina önskemål och behov tillgodosedda. Här kan vi alltså se att Charlie har en välfungerande spatial kompetens enligt vad Mahat et al. (2024) redogör för. Däremot när det kommer till mer svårlösta problem är gehöret från ledningen mer tvetydigt. I fallet med den dåliga ventilationen får Charlie och hans kollegor gehör från ledningen men upplever ingen förbättring trots att de får bekräftat att problemet ska vara åtgärdat. Utöver att ledningen ska ta till sig sina anställdas problem bör de även säkerställa att problemet blir åtgärdat genom att återkoppla till lärarna och ta reda på om situationen har förbättrats för att uppfylla sitt ansvar som arbetsgivare enligt Arbetsmiljöverket (2025a). Ledningen bör alltså vara delaktig igenom hela ärendet och bibehålla kontakten med till exempel vaktmästare för att följa ärendets gång. Ett ytterligare problem som Charlie lyft till ledningen är den högljudda projektorn. Hen medger att efter en arbetsdag har det kontinuerliga brummandet blivit ett störningsmoment eftersom hen använder sig mycket av projektorn i sin undervisning. Charlie har, som sagt, lyft problemet till

ledningen ett flertal gånger men inte fått något gehör för att problemet ska åtgärdas. Om vi översätter den här situationen till Houmanns (2010) handlingsutrymmesteori kan vi se att Charlie har kunskap om vad som behöver åtgärdas men inte om hur hen själv hade kunnat åtgärda problemet. Charlie försöker därför att involvera någon som har den kunskapen. Hen har viljan och motivationen att förklara problemet för sin chef. I den här situationen upplever vi dock att Charlies handling, kopplat till Houmann (2010), har två lager. Handlingen som har genomförts av Charlie är den att förklara problemet muntligt för sin chef. Handlingen som inte har genomförts, men som Charlie anser är nästa steg, är den att bjuda in chefen att själv uppleva problemets påverkan. Handlingen är hittills inte tillräcklig för att förändringen ska ske men Charlie har däremot kunskap och vilja att ta nästa steg och då eventuellt lösa problemet, det vill säga att använda sitt handlingsutrymme. Här kan vi se en koppling mellan Charlies situation och Arbetsmiljöverket (2025c) som betonar vikten av att eliminera buller och störande ljud på arbetsplatsen.

7.3 Ekonomiska ramfaktorer

De ekonomiska förutsättningarna anser vi vara en del av Sandbergs (1996, refererad i Houmann, 2010, s. 29–30) kategori: ramsystem inom Bergs (2001, refererad i Houmann, 2010, s. 27–28) frirumsmodell. Vår generella uppfattning av hur det ser ut med resurser och tillgångar på skolorna som vi har undersökt är att det prioriteras att skapa förutsättningar för att öka elevantalet. Vi har upptäckt tre olika tillvägagångssätt för att nå det här målet. På Skola 1 är undervisningen gratis. Billie menar att det öppnar upp möjligheter för barn och unga från alla socioekonomiska bakgrunder att delta i kulturskolans verksamheter. På Skola 2 genomförs det kontinuerliga inköp av instrument för att organisera fler pianostudios, vilket i sin tur leder till att mer gruppundervisning kan genomföras och därmed kan skolan ta in fler elever. På Skola 3 finns en brist på antal lokaler vilket begränsar antalet elever skolan kan erbjuda undervisning. Det planerades dock att antingen bygga ut den befintliga kulturskolan, alternativt att investera i en ytterligare fastighet att bedriva verksamheten i. På grund av en begränsad ekonomi har dessa planer inte kunnat genomföras ännu.

Ur de olika spåren som är tänkta att öppna upp möjligheter för fler barn och unga att delta i kulturskolans verksamhet kan vi se en skildring av kvalitet kontra kvantitet i

undervisningen. Skolorna vill öka kvantiteten av elever och i och med det öka kvantiteten av utbildningsmöjligheter, vilket vi ser som positivt. Däremot tycker vi att det är viktigt att inte kompromissa med undervisningens kvalitet till fördel för kvantitet. Undervisning i grupp är något vi anser bör vara ett komplement till individuell undervisning snarare än den primära undervisningsformen. Detta för att vi har erfarenhet av att olika individer lär sig olika snabbt och tar till sig metoder och material på olika sätt. Det medför att det kan finnas många olika behov i en och samma grupp vilket kan resultera i att vissa elever inte hänger med samtidigt som andra elever blir understimulerade av att inte få den utmaning de hade behövt. I de fall man bedriver gruppundervisning i exempelvis piano är förutsättningarna vanligtvis de att eleverna får använda elektroniska instrument. Det här är något vi kan se på informanternas bilder av sina undervisningsrum (se Figur 3, Figur 4 och Figur 6). Vi är av åsikten att det är viktigare att få lära sig spela på ett akustiskt och välstämt instrument framför att lära sig spela på ett elektroniskt instrument. Det vill säga i de fall ett elektroniskt instrument är tänkt att ersätta det akustiska instrumentet. Dani menar att akustiska instrument är viktiga för klangupplevelsen. Samtidigt måste akustiska instrument underhållas för att inte bli ostämna och då bli ett störningsmoment som i Billies fall.

På alla skolor som vi har undersökt upplever lärarna att det inte uppstår några svårigheter när det kommer till att köpa in material och verktyg (som applikationer) till undervisningen. Alex, Billie och Dani upplever att de alltid får sina önskemål tillgodosedda. Även Charlie upplever att hen får sina önskemål tillgodosedda men har från kollegor och chefer blivit varse att det eventuellt finns lite olika uppfattning av de ekonomiska resursernas omfattning. Enligt Charlies chef är de ekonomiska resurserna begränsade men samtidigt berättar en kollega motsatsen. Här ser vi en bristande transparens, gällande ekonomin, ledning och anställda sinsemellan. För att anknyta till Houmanns (2010) handlingsutrymmesteori kan vi utläsa att den varierande transparensen när det kommer till skolans budget inskränker lärarnas handlingsutrymme i olika grad. Alltså finns det en korrelation mellan lärarnas insikt i skolans budget och det upplevda handlingsutrymmet.

7.4 Hur byggnadens konstruktion påverkar undervisningen

Byggnadens konstruktion anser vi vara en del av Sandbergs (1996, refererad i Houmann, 2010, s. 29–30) kategori: ramsystem inom Bergs (2001, refererad i Houmann, 2010, s. 27–28) frirumsmodell. Som Skantze (1989) redogör för ligger det ett värde i att befinna sig i en vacker skolmiljö. Samtidigt menar Skantze (1989) att kravet på skolhuset förändrats genom åren och gått mer mot att skolhuset ska fungera så praktiskt som möjligt för verksamheten. Det här kan vi också känna igen i våra informanternas utsagor. På Skola 1 finns det många olika rum för olika ändamål, både generella och specifika. Där råder det ingen brist på lokaler eftersom huset är byggt för verksamhetens ändamål. Vi antar att Arbetsmiljöverkets (2025a) uppmaningar kring utformningen av en arbetsplats tagits i beaktning vid konstruktionen av Skola 1. Alex uppskattar att ha bra utsikt från sitt undervisningsrum vilket stämmer överens med Arbetsmiljöverkets (2025a) rekommendationer om ljusinsläpp och utsikt.

På både Skola 1 och Skola 3 förekommer det att ljud från andra musiklektioner läcker in till respektive informants undervisningsrum. Baserat på våra förutfattade meningar förväntade vi oss att ljudisoleringen skulle vara bristande på Skola 3. Detta eftersom Skola 3 inte är byggt med musikverksamhet i åtanke. Det som däremot förvånade oss var att samma företeelse uppkom på skola 1 trots att man i konstruktionen av skolan har försökt motverka detta. Till vår förvåning råder det inte så stor skillnad sett till ljudläckage mellan Skola 1 och Skola 3. Vi vet att Arbetsmiljöverkets (2025c) uppmaningar kring akustik och störande ljud på en arbetsplats tagits i beaktning vid konstruktionen av Skola 1. Däremot motverkades inte förekomsten av ljudläckage helt och hållet då det förekommer i Billies undervisningsrum.

Arbetsmiljöverket (2025b) betonar vikten vid att bibehålla en god temperaturnivå på arbetsplatsen. Våra informanter uppger att deras upplevelse inte motsvarar Arbetsmiljöverkets (2025b) standard men att det varierar mellan att vara för kallt och för varmt. Den fluktuerande temperaturen leder till att instrumenten blir ostämnda. Dani uppger att det är jobbigt att sitta och frysa. Att arbeta i för låg temperatur kan enligt Arbetsmiljöverket (2025b) leda till ergonomiska skador i händer, axlar och leder vilka Dani i stor utsträckning använder i sin undervisning. Däremot berättar Charlie att både

hen och hans elever blir trötta av att vistas en längre tid i ett varmt rum. Att Charlies undervisningsrum blir varmt beror på att ventilationen fungerar undermåligt. Den bristfälliga ventilationen tror vi även kan leda till en försämrad luftkvalitet eftersom luften i rummet inte byts ut vilket Arbetsmiljöverket (2026) menar är nödvändigt. Även detta kan bidra till att Charlie och hans elever blir trötta under lektionerna. Då Charlie försöker att åtgärda problemet genom att öppna ett fönster störs undervisningen i stället av ljud utifrån. Vidare redogör Arbetsmiljöverket (2026) för att en god luftkvalitet och välfungerande ventilation är viktiga ur ett hälsoperspektiv. På skola 1 leder ventilationen till att luften i huset blir torr. För att det i sin tur inte ska påverka flyglarna på skolan finns det speciella klimatanläggningar som bibehåller rätt luftfuktighet i instrumenten.

8. Slutsats och vidare forskning

I vår studie har vi undersökt musiklärares handlingsutrymme och huruvida det differerar beroende på husets förutsättningar och övriga ramfaktorer. I detta kapitel redogör vi för våra slutsatser samt ger förslag på vidare forskningsområden inom ämnet.

8.1 Slutsatser

Vi har kommit fram till att när det gäller att utnyttja sitt handlingsutrymme och vidga friutrymmet är det i störst mån viljan som är bristande hos våra informanter. I viss mån är även kunskapen hos våra informanter bristande för att utnyttja sitt handlingsutrymme i processen att anpassa sina undervisningsrum. I vissa fall påverkar bristande kunskap, så som spatial kompetens, viljan att göra en anpassning. Det vill säga att våra informanter inte har vetskap eller är medvetna om alla de anpassningar som hade varit genomförbara. Genom att öka deras spatiala kompetens hade de troligtvis fått ökad kunskap kring möjliga anpassningar och genom det kan det i sin tur uppkomma en vilja att genomföra dessa ytterligare anpassningar. Precis som tidigare forskning visar kan en bristande spatial kompetens begränsa lärares ägande över sin undervisningssituation. Vår slutsats är att en ökad spatial kompetens bland lärare behövs för att höja kvaliteten på undervisningen samt vidga friutrymmet gentemot de fysiska förutsättningarna.

Eftersom vi har sett ett tydligt mönster av bristande vilja eller kunskap hos alla våra informanter tror vi att detta går att applicera på musiklärare i större utsträckning. Dessutom ser vi ingen anledning till att ramfaktorerna skulle skilja sig mellan skolor inom respektive kategori (äldre och yngre byggnader) eftersom de inte gjort det bland skolorna vi undersökt. Trots att vi har fått ett övervägande positivt resultat och positiva svar på våra forskningsfrågor kan det finnas bakomliggande faktorer som belyser ett annat perspektiv. Det är möjligt att de informanter vi intervjuat helt enkelt är nöjda med sina undervisningsrum och att de av den anledningen inte uttryckt något behov av ytterligare anpassningar. Alex och Billies erfarenheter av deras tidigare undervisningsrum kan däremot vara en bidragande faktor till varför de är så pass nöjda. Vi misstänker att eftersom deras undervisningsrum förbättrats överväger de inte att

förbättra rummet ytterligare. Vi tror även att denna erfarenhet och inställning kan infinna sig hos fler musiklärare.

Varken de ekonomiska, organisatoriska eller arkitektoniska ramfaktorerna påverkar musiklärarnas handlingsutrymme i särskilt stor utsträckning. I vår studie har det inte framkommit någon markant skillnad i lärarnas handlingsutrymme utifrån husets förutsättningar trots att vi hade förväntat oss det. Det innebär att husets förutsättningar inte är den huvudsakliga faktorn som påverkar handlingsutrymmet hos musiklärare enligt vår studie. För att med sitt handlingsutrymme vidga friutrymmet sett till den fysiska miljön menar vi att lärares vilja och kunskap behöver öka, som vi nämnt i tidigare stycke.

Eftersom ramfaktorerna inte utgör några hinder för våra informanter att genomföra en anpassning ser vi att de i själva verket har ett större friutrymme än det de nyttjar med sitt handlingsutrymme. Alltså fyller de inte hela det friutrymmet som finns till deras förfogande. Skulle de däremot öka sin spatiala kompetens och genomföra anpassningar möjliggörs ett större utbud av didaktiska och pedagogiska modeller som bättre lämpar sig för undervisningen och eleverna som individer. Vi menar att fler innovativa och tekniska verktyg inte nödvändigtvis ger det resultat man önskar utan en ökad spatial kompetens kan hjälpa musiklärare att upptäcka metoder, verktyg och modeller som gynnar och utvecklar deras sätt att undervisa.

Vår studie bidrar med perspektiv på hur den fysiska miljön påverkar undervisningen inom kulturskolan. Inom forskningsområdet som belyser spatial kompetens och innovativa lärmiljöer har vi bidragit med kulturskoleperspektivet till den framväxande forskningen inom just det området. Vidare bidrar vår med flera exempel på hur spatial kompetens är en viktigare del av undervisningen än innovativa lärmiljöer och tekniska verktyg.

8.2 Vidare forskning

Under arbetet med studien har ett flertal frågor och tankar dykt upp hos oss. Då vi anser att dessa frågor inte har berört studiens primära fokus och har överskridit arbetets omfattning ser vi det i stället som potentiell vidare forskning.

Eftersom vi endast samlat in data från ett begränsat antal informanter blir det svårt att dra generella slutsatser utifrån datan. Dessutom finns det en överrepresentation av

pianolärare i vår studie vilket kan leda till att resultatet blir snävt. För att bidra med ett bredare perspektiv samt mer generaliserbara slutsatser föreslår vi att en mer omfattande studie med större och bredare urval genomförs.

Vidare har det i vår studie framkommit att viljan är en bristande del av handlingsutrymmet hos våra informanter. Vad vi däremot inte kommit fram till är vad det beror på. Ytterligare forskning skulle kunna besvara huruvida den bristande viljan är den grundläggande faktorn till att anpassningar inte genomförs eller om det kan bottna i något vi inte har kunnat utläsa utifrån våra frågeställningar. Vi tror att ett ytterligare komplement till metoden för datainsamling, som i vårt fall är kvalitativ intervju, hade gett en djupare förståelse för den grundläggande orsaken till att viljan brister. Vårt förslag är att låta informanterna skapa det, för dem, optimala undervisningsrummet med hjälp av digitala verktyg. På så sätt kan man synliggöra möjliga anpassningar som informanterna inte varit medvetna om. Då kan det framgå huruvida informanterna redan har det optimala undervisningsrummet samt vad de hade önskat av sitt nuvarande undervisningsrum.

I ett tidigt stadi av arbetet var vi intresserade av att utforska arkitektperspektivet när det kommer till utformningen av moderna kulturskolor. Detta perspektiv har inte berörts i vår studie eftersom studiens syfte har varit att undersöka musiklärares handlingsutrymme i anpassningen av de befintliga undervisningsrummen. I vidare studier kan man undersöka om lärarnas synpunkter på utformningen av kulturskolan tas i beaktning i arkitektens initiala arbete.

9. Referenser

Arbetsmiljöverket. (24 januari 2025a). *Arbetsplatsens utformning ska främja en god arbetsmiljö*. Hämtad 2026-04-30 från

<https://www.av.se/inomhusmiljo/arbetsplatsensutformning/>

Arbetsmiljöverket. (26 maj 2025c). *Ljud och akustik*. Hämtad 2026-04-30 från

<https://www.av.se/inomhusmiljo/ljud-och-akustik/>

Arbetsmiljöverket. (10 juli 2025b). *Temperatur och termiskt klimat på arbetsplatsen*.

Hämtad 2026-04-30 från <https://www.av.se/inomhusmiljo/temperatur-och-termiskt-klimat-pa-arbetsplatsen/>

Arbetsmiljöverket. (13 april 2026). *Ventilation och luftkvalitet*. Hämtad 2026-04-30 från

<https://www.av.se/inomhusmiljo/ventilation-och-luftkvalitet/>

Brinkkjaer, U., & Høyen, M. (2020). Vetenskapsteori för lärarstudenter.

Studentlitteratur.

Byers, T., & Imms, W. (2017). Does the Space Make a Difference

https://sites.research.unimelb.edu.au/_data/assets/pdf_file/0020/2530442/Does-the-Space-Make-a-Difference.pdf

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). Forskningsmetoder för lärarstudenter.

Studentlitteratur.

Houmann, A. (2010). Musiklärares handlingsutrymme - möjligheter och begränsningar.

[Doctoral Thesis (monograph), Malmö Academy of Music]. Lunds Universitet

Musikhögskolan i Malmö.

Leijon, M., Nordmo, I., Tieva, Å., & Troelsen, R. (2022). Formal learning spaces in

Higher Education – a systematic review, *Teaching in Higher Education*.

DOI:10.1080/13562517.2022.2066469

Lindqvist, T., Brydolf-Berg, A., & Bernow, R. (2003) *Lokalernas betydelse för skolan*.

Ger bättre lokaler en bättre kvalitet i utbildningen? Svenska kommunförbundet,

Stockholm.

Mahat, M., Hurn, B., & Bradbeer, C. (2024). Putting teachers' "spatial competency" on the professional learning map: An environmental scan. The University of Melbourne.

<https://doi.org/10.26188/25963885>

Mahat, M., & Loh, C. E. (2024). Teachers' changing perspectives of their spatial competencies: A case study of professional learning in Singapore. *Teaching and Teacher Education*, 152, 1-12

Skantze, A. (1989). *Vad betyder skolhuset?: skolans fysiska miljö ur elevernas perspektiv studerad i relation till barns och ungdomars utvecklingsuppgifter.*

[Doktorsavhandling, Stockholms Universitet]. DIVA. <https://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1357165&dswid=-2139>

Vetenskapsrådet. (2024). God forskningsed 2024.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningsed-2024.html>

Bilagor

I detta kapitel bifogas de dokument som använts i samband med detta arbete. Nedan följer dokumenten *Intervjuguide* (bilaga 1) och *Samtyckesblankett* (bilaga 2).

Bilaga 1: Intervjuguide

Instruktion för foton:

Innan själva intervjutillfället vill vi att du tar två foton av ett rum du brukar bedriva undervisning i. Det kan vara ett rum bara du undervisar i eller ett rum du delar med andra undervisande lärare. I foton ska man kunna se något som utgör hinder för dig i din undervisning samt något som öppnar möjligheter för dig i din undervisning. Eventuellt kan du ta ett foto där man både kan se ett hinder och en möjlighet. Hindret/hindrena och möjligheten/möjligheterna kommer du att redogöra för vid intervjutillfället.

- Hur länge har du jobbat här?
- Har du fått byta rum? Och isåfall, hur många gånger?
 - Beskriv skillnaden mellan dessa rum

Frågor utifrån bilder

- Varför har du valt just denna bild?
- Visa på aspekter i ditt rum som öppnar möjligheter i din undervisning
- Visa på aspekter i ditt rum som utgör hinder i din undervisning
- Visa någon anpassning du *vill* göra i ditt rum?
Om ja: vet du *hur* du skulle gå tillväga för att göra den anpassningen?
- Egna funderingar och reflektioner.

Övriga frågor

- Hur tas önskemål om anpassningar i rummet emot av ledning (Chef/rektor)?
- Finns det en tydlig struktur för processen att anpassa lokalerna?
 - Kan vi få ta del av den?
- Hur ser resurserna ut, d.v.s. budget?
 - Begränsar de dina möjligheter till anpassning och i sådana fall hur?
- Har du enskild eller gruppundervisning?
 - Hur påverkar det behov och krav som ställs på rummet

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Samtycke till medverkan i examensarbete

På ämneslärarutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö skriver studenterna ett examensarbete på avancerad nivå. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid skolor, i form av till exempel intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i er LUP. Det är Lunds universitets plattform för registrering och visning av publikationer som produceras av universitetets studenter.

Vi som genomför studien heter Joel Fritzon och Molly Lindström och vi är studenter på ämneslärarutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö. Vi går vår tionde termin och kommer ta examen våren 2026. Vi har inhämtat skolans godkännande till att genomföra studien.

Studien baseras på intervjuer med personer vi anser ha relevanta erfarenheter inom ämnet samt data samlat ur olika litteraturer om vårt valda ämne. Vi har valt att fokusera på ämnet undervisningslokaler och undervisningsrum och våra frågeställningar rör musiklärares handlingsutrymme i anpassningen av sitt/sina undervisningsrum, hur handlingsutrymmet skiljer sig mellan nyare kontra äldre hus samt hur gensvar från ledning och organisation ser ut efter en önskan om anpassning av undervisningsrummet. Vi samlar inte in personuppgifter som kommer att presenteras i vårt slutgiltiga arbete utan alla namn kommer fingeras för våra informanternas anonymitet.

Allt insamlat material och personuppgifter samt denna samtyckesblankett förvaras oåtkomligt på Musikhögskolan i Malmö.

Deltagarnas involverande i studien kommer att gå till på följande vis: vi har förberett ett antal olika frågor om ämnet som våra deltagare får svara på utifrån egna erfarenheter och reflektioner. Deltagarna är även ombedda att visa foton de tagit av en upplevd möjlighet samt en begränsning i det valda undervisningsrummet. Intervjun kommer spelas in med ljudupptagning så vi i efterhand kan transkribera intervjun och sammanställa den data vi anser vara relevant för vår studie och som svarar på våra frågeställningar.

Enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer utgår vi i vårt arbete från dessa principer:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att oidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Joel Fritzon.....

Molly Lindström.....

Kontaktuppgifter till studenterna:

jo4784fr-s@student.lu.se

mo2573li-s@student.lu.se

Ansvarig handledare på Musikhögskolan i Malmö:

Ida Knutsson.....

ida.knutsson@mhm.se

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna examensarbete, samt bekräftar jag att jag tagit del av informationen om Musikhögskolan i Malmös behandling av personuppgifter, och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som säger att:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Namn:.....

Namnförtydligande:.....

Dagens datum:.....